

Квасневська Єва-Юлія Борисівна

kvasnevskaya.eva@gmail.com

студентка магістратури спеціальності «Соціальна роботи»

Науковий керівник:

Коваль О. А., к. філос.н., доцент кафедри філософії

ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЯК «ЗВИЧАЙНУ» КАЗКУ ПЕРЕТВОРИТИ НА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИЙ МЕТОД

В назві доповіді слово «звичайна» не випадково взяте в лапки. Казка – це особливий витвір людської культури. Вона надзвичайна не тільки за власним походженням, але й за функціями в культурі. Важко переоцінити соціокультурне значення винаходу казки людськими спільнотами. Соціальні практики застосування казок у вихованні дитини виникали і вдосконалювалися в культурі кожного народу як спосіб задоволення однієї з базових соціальних потреб – збереження та передачі цінностей саме цієї культури наступному поколінню. Весь арсенал казки – і її форма, і її зміст, і спосіб розповіді з особливими прийомами, ритмікою тощо – націлений на досягнення невимушеного, м'якого та водночас міцного за емоційним забарвленням – введенням дитини в складний і вимогливий світ людських стосунків, світ культури. Ми повністю поділяємо погляд на казку як надзвичайний інструмент соціалізації.

Психотерапевтичний потенціал казки як динамічної системи впливає з її соціальних функцій, таких як виховна, пізнавальна, смислоутворююча, ціннісно-орієнтуюча, естетична, комунікативна, компенсаторна. Казкотерапія – це соціально-педагогічний і психологічний метод, який використовує казкову форму для інтеграції особистості в соціум, розвитку творчих здібностей людини, розширення свідомості, вдосконалення взаємодії з навколишнім світом та насамперед зі світом складних і суперечливих людських стосунків.

До дослідження впливу казки на людину та її ролі в культурі звертаються в своїй творчості відомі зарубіжні й вітчизняні філософи, культурологи, психологи і педагоги – Е. Берн,

Е. Гарднер, К.Г. Юнг, Е. Фромм, І. Льюїс, О. Потєбня, В. Пропп, К. Ушинський, І. Вачков., М. Осорина, Е. Лісіна, О. Бреусенко-Кузнецов та інші. Особливою групою наукових розробок є методики застосування казкотерапії та практикуми з проведення казкотерапевтичних занять для розв'язання психологічних і педагогічних проблем. Такі методики та практикуми, а також авторські психотерапевтичні казки розробляються практично діючими психотерапевтами, письменниками і художниками на підставі узагальнення досвіду застосування казкотерапевтичних технік для роботи з різними категоріями людей, які потребують психологічної допомоги. Слід виокремити книги Т. Зінкевич-Євстигнєєвої, М. Кисельової, О. Бреусенко-Кузнецова, А. Гнезділова, В. Пономарьова, Д. Бретт, Ю. Бауер, К. Ямада, Т. Янг-Айзендрат. І це далеко не повний список авторів, які у власних творах не тільки узагальнюють досвід казкотерапії, але й доповнюють його особистими художніми творами та практиками їх застосування.

Казкотерапія означає «лікування казкою». Насправді – це і лікування, і виховання, і навчання, і консультування, і корекція поведінки, і ще багато психологічних та педагогічних практик. Дійсно, казку використовують і лікарі, і психологи, і педагоги, і бізнес-тренери. Й кожен фахівець знаходить в казці той ресурс, який допомагає йому вирішувати його професійні завдання. «Вчасно розказана казка для дитини означає стільки ж, скільки психологічна консультація для дорослого. Відмінність тільки в тому, що від дитини не вимагають вголос робити висновки і аналізувати, що з нею відбувається – робота йде на внутрішньому, підсвідомому рівні». З погляду Т. Зінкевич-Євстигнєєвої, «казкотерапія – це не просто напрямок психотерапії, а синтез багатьох досягнень психології, педагогіки, психотерапії і філософії різних культур» [1].

Є декілька класифікацій казок. Наприклад, Р. Ткач у книзі «Казкотерапія дитячих проблем» структурує казки за «окремо взятими дитячими проблемами»:

- казки для дітей, які відчувають страхи темряви, страх перед медичним кабінетом та інші страхи;
- казки для гіперактивних дітей;
- казки для агресивних дітей;

- казки для дітей, які страждають розладом поведінки з фізичними проявами: проблеми з їжею; проблеми з сечовим міхуром тощо;

- казки для дітей, котрі зіткнулися з проблемами сімейних відносин: у разі розлучення батьків, у разі появи нового члена сім'ї, коли діти вважають, що в іншій родині їм буде краще;

- казки для дітей, які страждають від втрат значущих людей або улюблених тварин» [2].

Більшість дослідників психотерапевтичного потенціалу казки зазначають, що «головним засобом психологічного впливу в казкотерапії є метафора, як основа будь-якої казки. Саме точність підбраної метафори визначає ефективність казкотерапевтичних прийомів в роботі як із дітьми так і з дорослими» [1]. За визначенням Т.Д. Зінкевич-Євстигнєєвої, «в казкотерапії використовуються різноманітні жанри: притчі, байки, легенди, билини, саги, міфи, казки, анекдоти. Знаходять застосування і сучасні жанри: детективи, любовні романи, фентезі та ін. Кожному клієнту підбирається відповідний його інтересам жанр» [1]. Основний прийом казкотерапевтичного впливу – розповідь, або створення життєвої історії. Вигадана, казкова, побудована за допомогою метафор життєва історія – ось що привертає увагу, викликає емоції, захоплює, змушує думати, визначати тощо.

Н. Пезешкіан, наголошує, що історії можуть надавати різний за природою вплив на людину. Вони мають виховне і терапевтичне значення. Смысл кожної історії людина сприймає по-своєму, залежно від власного способу мислення. Якщо історії таї притчі під час психологічного консультування підібрані правильно, то вони дозволяють людині вибрати певну дистанцію, щоб по-іншому поглянути на власні конфлікти і знайти способи їх вирішити [3]. Історії пропонують різні варіанти дій, можливість вибору, створюють певний простір для оцінювання життєвої ситуації.

Після знайомства з родиною і виявлення її актуальних проблем психолог, соціальний працівник, соціальний педагог вибирають як теми для обговорення ситуацію, історію, міф, притчу, казку, які мають відображати сімейні проблеми. Встановлення контакту з клієнтом, обстеження проблеми і вірно обрана історія або казка в роботі з клієнтом мають велике

значення. Адже одна з важливих функцій історії, казки, притчі – це зберігання досвіду. Тобто, після закінчення психотерапевтичної роботи історія, яку розповідали, слухали, обговорювали продовжує впливати на клієнта і робить його більш незалежним від обставин.

Список використаних джерел:

1. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Практикум по сказкотерапии. – СПб.: ООО «Речь»,. 2000. – 310с.
2. Ткач Р.М. Сказкотерапия детских проблем. СПб .: Речь; М .: Сфера, 2008. – 118 с.
3. Пезешкиан Н. Торговец и попугай: восточные истории и психотерапия. – М .: Институт позитивной психотерапии, 2006. – 160 с.

Кіряєва Юлія Микитівна

bakenbrooo@gmail.com

студентка бакалаврату спеціальності «Соціальна робота»

ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Тесленко В.В., д. пед. н., професор кафедри філософії

ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Згідно з Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)»: «Булінг у освітнянській сфері визначається як діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у фізичному, психологічному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого» [1].

Слід відмітити, що існує низка наукових досліджень у цьому напрямку. Глибокий науковий аналіз проблеми булінгу було